

*Гапоненко Н.П., викладач вищої категорії,
Комарніцька В.В., студентка,
Шевель М.О., студент,
Кам'янець-Подільський фаховий коледж
Кам'янець-Подільського державного інституту*

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Європейська спрямованість у розвитку нашої країни знаходить своє відображення і у змінах в освітніх процесах. Це стає зрозумілим, коли ми бачимо, що наша наукова спільнота все більше уваги починає приділяти таким верствам населення, як особи з обмеженими можливостями здоров'я. Ідея створення так званого «суспільства для всіх», реалізація права кожного громадянина на здобуття освіти, розширення можливостей будь-якої людини на здобуття якісної освіти і, зокрема, особами з обмеженими можливостями здоров'я, все більше знаходить своє відображення в наукових працях українських фахівців. Такий підхід є прийнятним і правильним, бо він повністю відображає результати резолюції Генеральної асамблеї ООН від 12 грудня 1997 року, в якій говориться про сприяння забезпеченню рівних можливостей як для осіб з обмеженими можливостями здоров'я, так і для всіх інших верств населення [1].

За часів Радянського Союзу і певний час за часів уже незалежної України навчання дітей-інвалідів, а с часом дітей з обмеженими фізичним можливостями здійснювалось або вдома на індивідуальному графіку, або в спеціальних навчальних закладах. І лише через 25 років ми заговорили про інклюзію і спільне навчання таких дітей в загальноосвітніх школах, вузах.

Нам цілком зрозуміла і прийнятна висловлена ЮНЕСКО позиція, а саме: «Освіта має надаватися в межах можливого у загальноосвітніх школах без будь-якого вияву дискримінації стосовно дітей та дорослих інвалідів». Отже спробуємо на власному досвіді викладання в такому навчальному закладі з'ясувати як відбувались зміни в освітньому середовищі.

Розглянути трансформаційні зміни розвитку інклюзивного середовища Кам'янець-Подільського фахового коледжу.

У 1978 році Л. Виготським було доведено, що розвиток дитини у спеціальних закладах відбувається у вузькому, обмеженому колі колективу, у маленькому замкненому світі, де все пристосовано до дефекту. Унаслідок штучної ізоляції дітей, відриву від сім'ї, ровесників

формується особистість, невпевнена у собі, власних силах і можливостях. Таким чином формується так звана «вторинна інвалідність» [2].

Останнім часом наукова спільнота багато уваги приділяє вивченню можливості спільного навчання здорових дітей і дітей з обмеженими фізичними можливостями. Так, в галузі соціальної, корекційної, спеціальної педагогіки, фахівці Л. Аксьонова, В. Алексєєва, Є. Бондаренко, Л. Будяк, М. Веденіна, О. Глоба, П. Горностай, Е. Данілавичюте, Г. Іващенко, С. Миронова, Б. Пузанов, Т. Сак, В. Синьова, Н. Софій, О. Усанов, М. Шеремет та багато інших вказують на можливість спільного навчання дітей з обмеженими можливостями на загальних засадах в любых навчальних закладах. Разом з цим, вчені схильні до думки, що слід реалізовувати інклюзивне освітнє середовище в рамках такого навчання.

У Законі України «Про освіту» визначено, що інклюзивне навчання – це система освітніх послуг, що забезпечує реалізацію права на освіту осіб з особливими освітніми потребами, а також їх соціалізацію та інтеграцію в суспільство.

Проведемо аналіз навчання в Кам'янець-Подільському планово-економічному технікумі інтернаті для дітей інвалідів, спадкоємцем якого є наш навчальний заклад і який має більш ніж 50 річну історію підготовки дітей з обмеженими можливостями.

Коли створювався наш навчальний заклад у далекому 1972 році, він був спрямований лише на підготовку дітей-інвалідів, говорити про інклюзивну спрямованість освіти і думки не було. В ті далекі часи навіть таких слів і понять не було в суспільстві. Раніше в свої тезах ми зазначали про обмежену кількість спеціальностей, що була доступна для дітей-інвалідів в технікумі-інтернаті. Але, разом з цим, ці спеціальності були спрямовані на урахування обмежених можливостей дітей, що тут навчалися і доступне для такої категорії подальше працевлаштування і особливості роботи за спеціальністю.

Було і багато плюсів такого навчального закладу, серед яких можемо відзначити наступні:

- безкоштовне навчання;
- безкоштовне проживання;
- безкоштовне медичне забезпечення;
- безкоштовне чотирьохразове харчування;
- проходження виробничої практики на підприємствах України;
- реабілітація під час навчання;
- працевлаштування після закінчення навчального закладу.

Разом з цим було і багато мінусів, що не були враховані при плануванні такого закладу освіти, серед яких виділяємо:

- відсутність гуртожитку, що враховував би потреби дітей-інвалідів;
- відсутність широкого вибору спеціальностей і можливості отримати вищу освіту не виходячи зі стін навчального закладу;
- відсутність сучасної спортивно-реабілітаційної бази;
- відсутність здорових дітей в навчальних аудиторіях при здобутті освіти і, як наслідок, тяжке адаптивне становлення при працевлаштуванні в звичайний колектив;
- відсутність дистанційно-заочного та індивідуального навчання;
- відсутність інклюзивної спрямованості освітянського простору.

Тепер зазначимо, що для виправлення недоліків за ці минулі 50 років державою і керівництвом та колективом нашого навчального закладу проведено серйозну роботу по усуненню зазначених недоліків.

Так, збудовано сучасний гуртожиток; зроблено теплий перехід між гуртожитком і навчальним корпусом та їдальнею; збудовано ліфт для дітей, що пересуваються візками; заклад обладнано пандусами; розширено кількість спеціальностей, що можуть отримати студенти; відкрито вищий навчальний заклад і магістратуру на фондах нашого коледжу і студенти отримали можливість отримати вищу освіту в стінах рідного навчального закладу. Також реалізовано заочне і індивідуальне навчання; створено сучасну інтернет платформу з усіма навчально-методичними матеріалами для дистанційного навчання. І досить важливо, що в розрізі інклюзивної освіти тепер не лише діти з обмеженими фізичними можливостями мають змогу навчатись, а і звичайні здорові діти також, що є досить позитивним адаптивним фактором для дітей з обмеженими фізичними можливостями навчатись в одних аудиторіях поруч зі здоровими дітьми.

Як висновок зазначимо, що досить важливим для навчального закладу і держави в цілому є збереження безкоштовного соціального пакету для дітей-інвалідів, дітей-сиріт, дітей з багатодітних сімей і можливості отримати якісну освіту в умовах інклюзії.

Список використаних джерел:

1. Гапоненко Н.П., Гапоненко Г.М. Трансформаційні зміни розвитку інклюзивного соціуму в Україні в кінці ХХ на початку ХХІ століття. Науковий простір: актуальні питання,

досягнення та інновації : матеріали її міжнародної наукової конференції, м. Херсон, 17 грудня 2021 року. Х. : ГО «Міжнародний центр наукових досліджень», С. 58.

2. Калініченко І. О. Особливості формування інклюзивного освітнього середовища для забезпечення всебічного розвитку дитини. URL: <http://ap.uu.edu.ua/article/80> (дата звернення : 21.01.2023)